

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Сумський державний університет
Навчально – науковий інститут бізнесу, економіки та менеджменту
Кафедра управління імені Олега Балацького

«До захисту допущено»

Завідувач кафедри

Ігор РЕКУНЕНКО

(підпис) (Ім'я та ПРІЗВИЩЕ)

_____ 20__ р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на здобуття освітнього ступеня бакалавр

(бакалавр / магістр)

зі спеціальності 073 «Менеджмент»,

(код та назва)

освітньо-професійної програми «Менеджмент»

(освітньо-професійної / освітньо-наукової)

(назва програми)

на тему: «Удосконалення системи управління сучасними підприємствами роздрібної торгівлі на базі застосування інформаційних технологій (на прикладі ФОП Садовий В.С.)»

Здобувачки групи М-02/1 Івченко Олександри Олександрівни

(шифр групи)

(прізвище, ім'я, по батькові)

Кваліфікаційна робота містить результати власних досліджень. Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело.

(підпис)

Олександра ІВЧЕНКО

(Ім'я та ПРІЗВИЩЕ здобувача)

Керівник старший викладач, к.е.н, доцент, Юлія МАТВЄЄВА

(посада, науковий ступінь, вчене звання, Ім'я та ПРІЗВИЩЕ)

_____ (підпис)

Суми – 2024

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Навчально-науковий інститут бізнесу, економіки та менеджменту
Кафедра управління імені Олега Балацького

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри

Ігор РЕКУНЕНКО

(підпис) (Ім'я та ПРІЗВИЩЕ)

_____ 20 _____ р.

ІНДИВІДУАЛЬНЕ ЗАВДАННЯ НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ
на здобуття освітнього ступеня бакалавр

(бакалавр / магістр)

зі спеціальності 073 «Менеджмент»,

(код та назва)

освітньо-професійної програми Менеджмент

(освітньо-професійної / освітньо-наукової)

(назва програми)

Здобувачки групи М-02/1 Івченко Олександри Олександрівни

(шифр групи)

(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема роботи «Удосконалення системи управління сучасними підприємствами роздрібної торгівлі на базі застосування інформаційних технологій (на прикладі ФОП Садовий В.С.)» затверджена наказом № 0544-VI від 16.05.2024 р.

2. Термін подання здобувачем закінченої роботи 06.05.2024 р.

3. Мета кваліфікаційної роботи: розробка комплексного підходу до модернізації управлінських процесів на роздрібних торговельних підприємствах із застосуванням новітніх інформаційних рішень.

4. Об'єкт дослідження: процес управління сучасними підприємствами роздрібної торгівлі на базі застосування інформаційних технологій у ФОП Садовий В.С.

5. Предмет дослідження: сукупність теоретичних, методичних та практичних аспектів удосконалення системи управління сучасними підприємствами роздрібної торгівлі за допомогою інформаційних технологій на прикладі ФОП Садовий В.С.

6. Кваліфікаційна робота виконується на підставі наукових статей та підручників, звітності ФОП Садовий В.С.

7. Орієнтовний план кваліфікаційної роботи, терміни подання розділів керівникові та зміст завдань для виконання поставленої мети.

№ пор.	Назва розділу	Термін подання
I	Теоретико-методичні засади формування ефективного процесу управління підприємством в умовах трансформаційних змін	10.05.2024
II	Дослідження сучасного стану та оцінка ефективності технічного забезпечення процесу управління ФОП Садовий В.С.	15.05.2024
III	Напрями підвищення ефективності технічного забезпечення процесу управління у ФОП Садовий В.С.	20.05.2024

Зміст завдань для виконання поставленої мети кваліфікаційної роботи:

У розділі 1 студент повинен визначити сутність, роль та значення технічних засобів; кваліфікаційну характеристику технічного забезпечення процесу управління підприємством; підходи до формування ефективного технічного забезпечення.

У розділі 2 студент повинен дослідити сучасний стан та зробити оцінку ефективності технічного забезпечення процесу управління у ФОП Садовий В.С.

У розділі 3 студент повинен надати рекомендації щодо напрямів підвищення ефективності технічного забезпечення процесу управління у ФОП Садовий В.С.

8. Консультації щодо виконання роботи:

Розділ	Прізвище, ініціали та посада керівника/консультанта	Підпис, дата	
		Завдання видав	Завдання прийняв
1	Матвєєва Ю.А.		
2	Матвєєва Ю.А.		
3	Матвєєва Ю.А.		

9. Дата видачі

завдання _____

Керівник кваліфікаційної роботи

старш. викл., к.е.н, доцент, Юлія МАТВЄЄВА

(посада, науковий ступінь, вчене звання, ім'я та ПРІЗВИЩЕ)

_____ (підпис)

Завдання до виконання одержав Олександра ІВЧЕНКО

(Ім'я та ПРІЗВИЩЕ здобувача) (підпис)

АНОТАЦІЯ

Кваліфікаційна робота бакалавра на тему «Удосконалення системи управління сучасними підприємствами роздрібної торгівлі на базі застосування інформаційних технологій (на прикладі ФОП Садовий В.С.)» складає 52 сторінки, у тому числі 34 використаних джерела, 12 рисунків, 6 таблиць та 1 формула.

Метою роботи є розробка комплексного підходу до модернізації управлінських процесів на роздрібних торговельних підприємствах із застосуванням новітніх інформаційних рішень у ФОП Садовий В.С.

У бакалаврській роботі досліджено засади формування ефективного процесу управління підприємством в умовах трансформаційних змін, сучасний стан технічного забезпечення системи управління та було запропоновано напрями підвищення ефективності технічного забезпечення процесу управління у ФОП Садовий В. С.

Практичне значення отриманих у дослідженні результатів полягає у розробці та реалізації заходів з підвищення ефективності технічного обслуговування процесів управління ФОП Садовий В.С. Це включає запровадження передових методів технічної підтримки для оптимізації системи управління підприємства з використанням новітніх мережевих технологій.

Ключові слова: система управління підприємством, роздрібна торгівля, інформаційні технології, ефективність управління, технічне забезпечення, автоматизація управлінських процесів.

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ ЕФЕКТИВНОГО ПРОЦЕСУ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ	5
1.1.Сутність та значення технічних засобів у процесі управління торговим підприємством.....	5
1.2.Класифікація за різними підходами технічного забезпечення процесу управління підприємством.....	11
1.3. Характерні ознаки формування ефективного технічного забезпечення процесу управління на підприємстві	15
РОЗДІЛ 2. ДОСЛІДЖЕННЯ СУЧАСНОГО СТАНУ ТА ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ ТЕХНІЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОЦЕСУ УПРАВЛІННЯ У ФОП САДОВИЙ В.С.	23
2.1.Дослідження управлінської діяльності ФОП Садовий В.С як соціально-економічної системи	23
2.2.Визначення рівня ефективності технічного забезпечення процесу управління у ФОП Садовий В.С	29
РОЗДІЛ 3.НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ ТЕХНІЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОЦЕСУ УПРАВЛІННЯ У ФОП САДОВИЙ В.С.....	32
3.1.Обґрунтування прогресивних методів технічного забезпечення процесу управління у ФОП Садовий В.С	32
3.2.Удосконалення технічної бази та формування сучасної автоматизованої системи управління у ФОП Садовий В.С.	37
3.3. Напрями удосконалення інформаційних систем як інструменту створення конкурентних переваг ФОП Садовий В.С.	41
ВИСНОВКИ.....	45
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	47

ВСТУП

Актуальність дослідження. Удосконалення системи управління сучасними підприємствами роздрібною торгівлі з використанням інформаційних технологій є надзвичайно важливим завданням у контексті швидких змін національної економіки та глобалізації ринків. Ефективність управління підприємством в нестабільному та непередбачуваному зовнішньому середовищі залежить від багатьох факторів, але ключовим елементом є інтеграція сучасних технологій в процеси управління.

Сучасне технічне забезпечення системи управління має бути гнучким, щоб адаптуватися до змін у вимогах ринку та зовнішнього середовища. Це означає, що підприємства повинні постійно оновлювати свої технологічні платформи, впроваджувати новітні інформаційні системи та забезпечувати високий рівень професійної підготовки своїх співробітників.

Удосконалення системи управління підприємствами роздрібною торгівлі на базі застосування інформаційних технологій є актуальним та перспективним напрямком дослідження. Інтеграція сучасних технічних засобів в управлінську діяльність не лише підвищує ефективність оперативного управління, але й сприяє довгостроковому розвитку та адаптації підприємства до умов господарювання, що змінюються.

Об'єктом дослідження є процес управління сучасними підприємствами роздрібною торгівлі на базі застосування інформаційних технологій у ФОП Садовий В.С.

Предметом дослідження є сукупність теоретичних, методичних та практичних аспектів удосконалення системи управління сучасними підприємствами роздрібною торгівлі за допомогою інформаційних технологій на прикладі ФОП Садовий В.С.

Мета дослідження: розробка комплексного підходу до модернізації управлінських процесів на роздрібних торговельних підприємствах із застосуванням новітніх інформаційних рішень у ФОП Садовий В.С.

Для досягнення визначеної мети були сформульовані наступні завдання:

- вивчити сутність, роль та значення технічних засобів у керуванні сучасним підприємством;
- проаналізувати класифікаційні характеристики технічного забезпечення управлінського процесу на підприємстві;
- розглянути підходи до створення ефективного технічного забезпечення управлінського процесу на підприємстві;
- провести управлінську діагностику та характеристику ФОП Садовий В.С. як соціально-економічної системи;
- оцінити ефективність технічного забезпечення управлінського процесу у ФОП Садовий В.С.;
- проаналізувати можливості оптимізації загальної системи управління ФОП Садовий В.С. з впровадженням передових методів технічного забезпечення;
- дослідити шляхи вдосконалення технічної підсистеми ФОП Садовий В.С. через створення сучасної автоматизованої системи управління;
- розробити та впровадити інноваційні інформаційні системи як засіб створення конкурентних переваг для ФОП Садовий В.С.

Структура роботи включає вступ, три розділи, дев'ять підрозділів, висновки, список використаних джерел.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ ЕФЕКТИВНОГО ПРОЦЕСУ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ

1.1. Сутність та значення технічних засобів у процесі управління торговим підприємством

Кожен бізнес діє та розвивається у динамічному середовищі, яке активно впливає на внутрішні господарські процеси підприємства. Система управління, складена з різних функціональних підсистем, дозволяє організації досягати своїх цілей через ефективну координацію та управління, реагуючи на зовнішні зміни та забезпечуючи подальший розвиток. Системний підхід до управління сучасними підприємствами є ключовим інструментом у забезпеченні адаптації систем менеджменту до трансформаційних змін.

Згідно думки Василюва Б.В. (2008) підприємства діють як динамічні структури, що складаються з багатьох взаємозалежних компонентів, які забезпечують зв'язок та взаємодію як із внутрішнім, так і з зовнішнім оточенням на різних рівнях. Успішність керівництва в управлінні такими складними системами залежить від спроможності організації вчасно та безперервно виконувати управлінські завдання, орієнтовані на розвиток і досягнення довгострокових стратегічних цілей. Злагоджена робота всіх елементів системи, своєчасне реагування на зміни середовища та ефективне застосування інструментів менеджменту визначають результативність діяльності підприємства в цілому.

Формування внутрішнього середовища під зміною трансформаційних факторів створює ланцюг «вхідні ресурси», «операційний цикл» та «готовий продукт». Це, безпосередньо, впливає на виробничий процес, що створює етапи виробництва продукції або ведення господарської діяльності.

Основні внутрішні змінні функціонують як єдине ціле, підтримуючи постійні взаємозв'язки через обмін інформацією (рис.1.1).

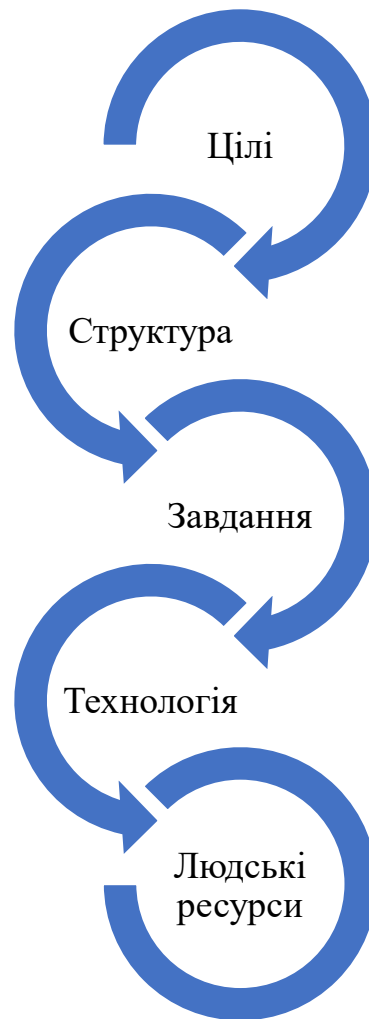

Рисунок 1.1 – Внутрішнє середовище організації (Янчук Т. В., 2016)

Основними елементами внутрішнього середовища є цілі, структура, завдання, технологія та людський капітал:

- цілі – це чітко вимірюваний та конкретний, бажаний стан діяльності підприємства;
- структура – це ієрархічна організація рівнів управління підприємства;
- завдання – перелік робіт, які поставлені для обов’язкового виконання підприємством;
- технологія – це процес перетворення ресурсів у готову продукцію для ведення господарської діяльності підприємства;

– людські ресурси – це інструмент забезпечення функціонування діяльності підприємства.

Технічне обладнання відіграє ключову роль у визначенні виробничого потенціалу соціально-економічної системи через її основні компоненти. Технологія займає центральне місце у структурі внутрішнього середовища, перетворюючи вхідні ресурси на продукцію, прибуток та можливості для виходу на нові ринки. Вона являє собою сукупність взаємопов'язаних методів обробки матеріалів та виготовлення продукції, що з часом змінюються завдяки науково-технічному прогресу. Зокрема, впровадження комп'ютерних технологій сприяло автоматизації робочих місць та появі нових форм торгівлі. Такі технологічні зміни впливають на методи професійної діяльності, соціально-психологічні аспекти праці та призводять до формування нових економічних структур й управлінських підходів в організаціях. Внутрішні складові, такі як цілі, структура, завдання, технології та людські ресурси, є взаємопов'язаними і функціонують як єдина цілісна система, що взаємодіє через інформаційні потоки.

Згідно думки Вороніна А.М та ін. (2009), у нових умовах господарювання велике значення набуває інформаційна база, яка повинна відповідати потребам господарювання з урахуванням її змісту, методів доступу та можливостей обміну даними між користувачами на різних рівнях управління підприємства.

Функціонування сучасних автоматизованих систем створює єдине середовище, що використовується для інформаційної технології, і включає засоби та методи перетворення даних. На думку Добровольської Л.О. та ін. (2014) інформаційна технологія визначається як процес, який включає в себе чітко регламентовані правила операцій над інформацією, що циркулює в системі, і залежить від різних факторів, які можна класифікувати. На нашу думку, інформаційне забезпечення стає основним інструментом ефективного управління сучасними підприємствами. Адже при провадженні інноваційних технічних систем збільшується можливість досягнення високих виробничих результатів.

Варто зазначити, що використання сучасних інформаційних технологій та автоматизованих систем управління разом з кваліфікованим персоналом є ключовим фактором інтенсифікації діяльності підприємства, збільшення його виробничого потенціалу, скорочення часу на обробку та передачу інформації між структурними підрозділами. Компоненти формують технічну підсистему управління підприємством. Їхня взаємодія пояснюється таким чином: інформаційні технології забезпечують автоматизовану обробку, зберігання та передачу інформації в системі управління. У свою чергу, автоматизована система управління включає основні апаратні та програмні засоби для зберігання, обробки та обміну даними, а також вузли для обробки результатів у різних каналах взаємодії. Наступним кроком є забезпечення реалізації діяльності персоналу для створення посередництва між інформаційними технологіями та системами їх зберігання.

Технічна підсистема організації є однією з основних компонентів, що забезпечує технічну підтримку управлінських і виробничих процесів, а також різних рівнів управління і персоналу. Продуктивність управлінської праці та ефективність управління значною мірою залежать від використання технічних засобів, які спрощують обробку інформації, полегшують роботу персоналу, зменшують зайві трудові витрати і покращують процес прийняття управлінських рішень.

Технічні засоби управління – це сукупність інструментів, які застосовуються фахівцями, управлінським, технічним і допоміжним персоналом підприємства для обробки великих обсягів інформації та прийняття ефективних управлінських рішень. Вони можуть використовуватися як індивідуально, так і централізовано. На підприємствах централізоване використання здійснюється шляхом їх концентрації в серверних центрах (Тімофєєва В.О., 2016).

У сучасний період варто підкреслити важливість технічних засобів у функціонуванні підприємства, оскільки вони відіграють ключову роль у механізації та автоматизації інформаційних процесів управління та створюють можливості створення лідерських позицій. Технічні засоби є основним

інструментом оптимального функціонування підприємства на сьогодні. Розглянемо основні переваги використання технічних засобів на сучасних підприємствах (рис. 1.2).

Рисунок 1.2 – Переваги використання сучасних технічних засобів на підприємствах. Джерело: сформовано автором

1. Механізація та автоматизація: технічні засоби забезпечують автоматизацію інформаційних процесів, що дозволяє значно підвищити ефективність управлінських процесів;
2. Прискорення документального оформлення: використання техніки прискорює процес оформлення управлінських рішень, що дозволяє оперативніше реагувати на зміни та виклики;
3. Економія часу: технічні засоби звільняють час керівників та спеціалістів, дозволяючи їм зосередитися на виконанні стратегічних завдань;
4. Зростання продуктивності праці: автоматизація управлінських процесів значно підвищує продуктивність праці управлінського персоналу;
5. Зменшення часу обробки інформації: технічні засоби дозволяють швидше обробляти інформацію, що сприяє оперативнішому прийняттю рішень;

6. Підвищення ефективності управлінських рішень: використання техніки сприяє підвищенню ефективності, оперативності та обґрунтованості розробки та прийняття управлінських рішень.

7. Збільшення можливості виконання складних завдань: сучасні технічні засоби дозволяють вирішувати складні завдання, які неможливо виконати без використання обчислювальної та комп'ютерної техніки.

Технічні засоби відіграють ключову роль у підвищенні ефективності управлінських процесів та прийнятті рішень. Автоматизація інформаційних потоків дозволяє значно скоротити обсяги ручної праці, прискорити документообіг та обробку даних. Завдяки комп'ютерним технологіям керівники та фахівці економлять час, який можна присвятити стратегічному плануванню. Крім того, технічні рішення сприяють зростанню продуктивності праці управлінського персоналу, оперативності реагування на зміни, підвищенню якості та обґрунтованості прийнятих рішень. Новітнє обладнання дозволяє вирішувати складні завдання, які неможливо виконати без використання потужних обчислювальних ресурсів та спеціалізованого програмного забезпечення.

Таким чином, впровадження технологічних інновацій стає невід'ємною умовою ефективного менеджменту та конкурентоспроможності сучасних організацій. Використання техніки сприяє підвищенню ефективності управління, шляхом прискорення обробки інформації та спрощення процесу управління. Збільшення технічної оснащеності управлінської праці повинно бути економічно обґрунтованим. Ефективним вважається таке використання технічних засобів, яке знижує собівартість при мінімальних витратах. Використання технічних засобів сприяє підвищенню ефективності роботи, автоматизації рутинних операцій, поліпшенню якості продукції та оптимізації використання ресурсів. Впровадження сучасних технічних технологій дозволяє підприємствам залишатися конкурентоспроможними та адаптуватися до змін ринкових умов.

1.2.Класифікація за різними підходами технічного забезпечення процесу управління підприємством

Сучасні технології є основою ефективного управління та організації виробничих процесів. Вони забезпечують оперативну обробку інформації, автоматизацію рутинних операцій і точність у прийнятті управлінських рішень. Завдяки новітнім технічним рішенням підприємства можуть швидше адаптуватися до змін ринку, підвищувати продуктивність і якість своєї продукції, а також оптимізувати використання ресурсів. Адже технічні засоби не лише покращують взаємодію різних систем підприємства, але й сприяють його конкурентоспроможності та сталому розвитку.

Технічне забезпечення охоплює технічні засоби, які необхідні для роботи системи управління, а також відповідну документацію, яка визначає рівень використання засобів, що включає інструкції з налаштування, встановлення, монтажу та їх контролю.

Васильєв О.Л. та Волохов В.А. (2011, с. 24), визначають структуру технічного забезпечення процесу управління на підприємстві, яка включає:

1. Система технічних засобів (СТЗ).
2. Документація, що включає національні та галузеві стандарти з технічного забезпечення, спеціалізовані методики і нормативно-довідкову інформацію.
3. Персонал, відповідальний за монтаж і обслуговування технічного забезпечення

Центром технічного забезпечення є комплекс взаємопов'язаних технічних засобів, призначених для збирання, реєстрації, накопичення, зберігання, обробки, передавання, аналізування та представлення інформації. Цей комплекс має забезпечувати вирішення управлінських завдань з високою точністю і достовірністю в рамках встановлених термінів, мінімізуючи витрати праці та коштів. Сучасні технічні засоби управління, які охоплюють діапазон від простих пристроїв до передових обчислювальних систем, є невід'ємним складником

управлінської діяльності на підприємствах. Вони дозволяють ефективно опрацьовувати інформаційні потоки, приймати обґрунтовані рішення та забезпечувати безперервність управлінських процесів. Впровадження новітніх технологій відкриває нові можливості для автоматизації, оптимізації та підвищення якості управління на всіх рівнях організації. (Янчев А.В., 2015). У табл. 1.1 відображено класифікацію технічних засобів та технічного обладнання для управління з урахуванням їх функціональних характеристик.

Таблиця 1.1 – Класифікація технічних засобів і технічного забезпечення управління підприємством (Воронін А. М. та ін., 2009)

Групи ТЗ	Види ТЗ
Прості пристрої (виконання відбувається вручну)	Перша група - це прості пристрої та знаряддя праці, які полегшують виконання окремих операцій вручну. Сюди відносяться канцелярське приладдя, засоби для лічення, найпростіші прилади та пристрої.
Оргтехніка	Друга група - організаційна техніка, призначена для механізації та автоматизації технічних операцій. Вона включає засоби для упорядкування, копіювання, тиражування, обробки, зберігання, пошуку та транспортування документів, а також засоби управлінського зв'язку, передачі та відображення даних. Також до цієї групи належать пристрої для виконання креслярських і спеціальних розрахункових операцій, обладнання службових приміщень.
Персональні комп'ютери	Третя група - персональні комп'ютери, які застосовуються для механізації та автоматизації логічних і технічних операцій: розрахунків, вирішення облікових, планових, аналітичних та інших завдань. Вони включають домашні комп'ютери, офісні комп'ютери, мобільні комп'ютери, ігрові комп'ютери та робочі станції.

Із табл. 1.1 видно, що технічні засоби управління зазвичай поділяють на три основні категорії: базові інструменти та пристрої, організаційне обладнання та обчислювальні системи. Використання цих засобів є фундаментальним для будь-якого підприємства, оскільки вони є важливою складовою технічного забезпечення.

Технічне забезпечення охоплює весь комплекс технічних засобів, необхідних для функціонування системи управління, а також супровідну документацію для налаштування, встановлення, монтажу та контролю цих засобів.

Фахівці класифікують технічні засоби за такими критеріями, як їхні функції, рівень управління, частота використання та сфера застосування, хоча останні два критерії застосовуються рідше і мають переважно довідковий характер (Васильєв О.Л. та Волохов В.А., 2011).

В управлінні підприємствами як в Україні, так і в інших країнах основна увага приділяється розробці та аналізу основних типів технічних засобів, а також оцінці їхнього впливу на ефективність управлінських процесів. Зокрема, до базового офісного обладнання належать канцелярські приналежності та прості пристрої, необхідні для виконання повсякденних операцій. Засоби організаційної техніки включають широкий спектр пристроїв для систематизації, копіювання, обробки та зберігання документів, а також обладнання для комунікації та виконання спеціалізованих завдань. Таким чином, технічне забезпечення є невід'ємною складовою ефективного управління, адже дозволяє автоматизувати та оптимізувати різноманітні процеси, прискорити обмін інформацією та підвищити продуктивність праці управлінського персоналу.

Головним пристроєм аудіотехніки в управлінні є диктофон, який є спеціалізованим магнітофоном для запису і відтворення мовлення. Диктофони бувають портативні, що працюють на акумуляторах та стаціонарні, які підключаються до електромережі. Для зручності роботи технічних секретарів, референтів та друкарок, диктофони оснащені пультами керування звуком, такими як педалі для ніг або клавішний пульт, розташований поруч із клавіатурою друкарської машини. Вони застосовуються для запису розпоряджень, наказів, листів і виступів на зборах, нарадах та засіданнях, а також для створення текстових документів. Використання диктофонів дозволяє точніше фіксувати виступи, скорочувати час, який витрачають керівники та фахівці на написання документів, і знижувати вартість їх підготовки (Новак В.О. та ін., 2007).

У сфері управління відеотехніка також знаходить ефективне застосування. Окрім традиційних сфер використання аудіотехніки, відеообладнання (відеокамера та відеомагнітофон) може застосовуватись для створення візуальних матеріалів під час звітування про відрядження, участі у виставках і семінарах. За допомогою відеотехніки можна також створювати навчальні відеоролики для підвищення кваліфікації персоналу щодо нових технологій і методів роботи. Відеотехніка також може використовуватись для моніторингу робочих зон на виробництві та обслуговування клієнтів у торгових підприємствах, щоб уникнути втрати покупців. Засоби копіювання і тиражування документів, включаючи репрографію та оперативну поліграфію, є ще одним важливим елементом технічного забезпечення управління. Репрографія включає процеси копіювання, такі як світлокопіювання, фотографування, електрографічне копіювання і термокопіювання, тоді як оперативна поліграфія застосовується для швидкого розмноження документації за спрощеною технологією друку (Погорелов С.М., 2018).

Використання відео- та аудіотехніки та сучасних методів копіювання документів значно покращує ефективність управлінської діяльності, сприяючи збереженню важливої інформації та забезпеченню безперервного навчання персоналу.

1.3. Характерні ознаки формування ефективного технічного забезпечення процесу управління на підприємстві

В сучасних умовах ефективність роботи внутрішніх підрозділів компанії потребує не лише підвищення продуктивності працівників, а й застосування економіко-математичних методів, що ґрунтуються на більш точній інформації. Саме тому результати впровадження нових технічних засобів варто оцінювати не тільки за економією на управлінських витратах, але і за покращення економічних показників підприємства та його підрозділів завдяки більш раціональному керівництву (Пурій Г.М., 2019). У свою чергу, комплекс технічних засобів повинен бути інформаційно, програмно і технічно сумісним з компонентами системи, а також адаптованим до умов діяльності підприємства з можливістю розширення для підключення нових пристроїв.

Згідно думки Тичковської А.Я. та ін. (2021), засоби техніки сприяють автоматизації та оптимізації інформаційних процесів управління, роблять оформлення управлінських рішень швидшим і звільняють час для креативної роботи. Зі збільшенням обсягу і складності інформації зростає значення технічних засобів управління підприємством. Основна робота управлінського персоналу зосереджена на обробці інформації, що вимагає своєчасного збирання, передавання, аналізу та розрахунків. Використання технічних засобів, зокрема комп'ютерів, дозволяє підвищити продуктивність, зменшити кількість працівників управління і прискорити обробку інформації, сприяючи ефективному вирішенню стратегічних завдань.

Існує вузьке та широке розуміння технічних засобів. Вузьке поняття стосується використання конкретного приладу або апарату в певній ситуації, а широке передбачає застосування всієї наявної сукупності технічних засобів. У свою чергу, існує перелік завдань, що повинне виконувати сучасне технічне забезпечення (рис. 1.3).

Рисунок 1.3 – Типи завдань, які визначають вид необхідного обладнання.

Джерело: сформовано автором

До основних завдань відносять:

- підтримка різноманітних носіїв для вхідних та вихідних даних, таких як документи, типізовані форми, машинні носії інформації тощо, є важливим аспектом в забезпеченні універсальності та гнучкості системи.
- оцінка обсягів вхідної та вихідної інформації має вирішальне значення для визначення необхідних ресурсів та забезпечення ефективної обробки даних. Це дозволяє точно спланувати потрібні потужності та оптимізувати використання ресурсів.
- визначення необхідної обчислювальної потужності є критичним фактором для забезпечення адекватної продуктивності системи та своєчасного виконання обчислювальних завдань.
- встановлення часових рамок для виконання робіт відіграє важливу роль у виборі відповідного обладнання та налаштуванні системи для досягнення необхідної продуктивності та дотримання встановлених термінів.
- визначення форматів та методів подання результатів користувачам є ключовим елементом для забезпечення зручності використання системи та

ефективного надання обробленої інформації в зрозумілому та практичному вигляді.

У свою чергу існує перелік факторів, що визначають потужність та можливість технічного забезпечення реалізовувати господарську діяльність підприємства (рис.1 4).

Рисунок 1.4 - Фактори потужності та можливості сучасного технічного забезпечення (узагальнено на основі Денисенко М. П. та Колосся І. В., 2010)

До основних факторів належить:

- продуктивність - це ключова характеристика обладнання, що визначає його спроможність виконувати технологічні операції у встановлені часові рамки, забезпечуючи ефективну та своєчасну обробку даних.

- надійність є критично важливим показником стабільності функціонування обладнання, що характеризує його здатність безперебійно працювати без збоїв та відмов, гарантуючи безперервність операцій та цілісність оброблюваних даних.

- сумісність відображає можливість сумісної роботи різнотипного обладнання, зокрема персональних комп'ютерів, в єдиній системі, забезпечуючи інтеграцію компонентів та безперешкодний обмін даними між ними.

- вартість є економічним фактором, що визначає доцільність придбання та експлуатації обладнання з урахуванням витрат на його

встановлення, обслуговування та енергоспоживання протягом усього життєвого циклу.

– кваліфікованість персоналу є важливим чинником для забезпечення належної підтримки та обслуговування технічних засобів, гарантуючи їх правильну експлуатацію, своєчасне виявлення та усунення неполадок.

– площа, необхідна для розміщення обладнання, є суттєвим фактором, що впливає на планування робочого простору та розміщення компонентів системи, забезпечуючи ефективне використання наявних приміщень та відповідність вимогам безпеки.

Згідно думки Пінчук Н.С. (2011), аналіз технічного забезпечення підприємства та дані про використання технічних засобів є вихідною базою для складання завдання на проектування технічного оснащення підприємства. Адже проектні рішення повинні забезпечувати:

1. Раціональну структуру та ефективний розподіл і розміщення технічних засобів у структурних підрозділах підприємства, що забезпечує оптимальне використання ресурсів та сприяє підвищенню ефективності виробничих процесів

2. Поліпшення загального технічного оснащення за окремими видами і напрямками робіт є необхідною умовою для зростання продуктивності та ефективності виробничих процесів. Систематичне оновлення та модернізація обладнання, впровадження нових технологій та автоматизованих систем дозволяють підвищити якість продукції, скоротити витрати та збільшити конкурентоспроможність підприємства.

3. Відповідність продуктивності та надійності технічних засобів на рівні функціональних підсистем і в межах системи управління організації в цілому є ключовим чинником для забезпечення безперебійної та ефективної роботи підприємства.

4. Комплексне використання технічних засобів для виконання підрозділами своїх функцій і окремих робіт дозволяє максимізувати віддачу від

інвестицій у технічне оснащення та забезпечити ефективну співпрацю між різними ланками виробничого ланцюжка.

5. Економічність експлуатації засобів технічного оснащення є важливим чинником, який забезпечує довгострокову стійкість та рентабельність підприємства.

Згідно думки Пестової О.А. та ін. (2019), головним завданням проектування технічного забезпечення є розгляд вибору технічних засобів, оскільки це визначає витрати на їх придбання та ефективність майбутнього функціонування підприємства та його підрозділів. При виборі технічних засобів важливо враховувати їхні можливості в контексті конкретних завдань. У разі, якщо технічні засоби повністю зайняті роботою даного типу, доцільно віддати перевагу однофункціональним технічним засобам, оскільки їхня продуктивність зазвичай вища, ніж у багатофункціональних. Проте у відповідних випадках розгляд варто надати багатофункціональним технічним засобам, що дозволяють виконувати кілька завдань одночасно, враховуючи можливі втрати у продуктивності обладнання.

Зазвичай підприємство вибирає тип, модель та бренд технічних засобів на основі класифікації промислової продукції, з урахуванням змін і за допомогою різних довідників і каталогів. Потреба в таких засобах визначається їхньою продуктивністю та обсягом робіт. При розрахунку необхідної кількості технічних засобів варто враховувати способи їх використання. Розрахунок необхідної кількості технічних засобів може проводитися за допомогою формули:

$$N_i = \frac{A_i}{P_i \Phi_n K_n} \quad (1.1),$$

де N_i – кількість одиниць i -го технічного засобу; A_i – необхідний обсяг робіт, виконуваних підрозділами підприємства за допомогою i -го технічного засобу; P_i – планова продуктивність i -го технічного засобу; Φ_n – плановий фонд робочого часу; K_n – коефіцієнт нормативного використання планового фонду робочого часу (нормативна величина).

На сучасному етапі головним напрямом удосконалення технічного оснащення підприємства є активне впровадження надійних мікропроцесорних приладів. Ці пристрої використовуються для збирання, передачі, зберігання, акумуляції, обробки та надання кінцевої інформації користувачам.

Також важливо ретельно оцінювати потреби підприємства у персональних комп'ютерах, враховуючи обсяг оброблюваної інформації та складність завдань, що вирішуються. При формуванні технічної бази з персональними комп'ютерами корисно дотримуватись стандартів сумісності з вітчизняними моделями, встановлених провідними світовими виробниками.

Адекватне технічне забезпечення системи управління підприємством може потребувати значних капітальних вкладень і вважається однією з найменш гнучких його складових. Тому помилки у виборі та комплектуванні можуть призвести до серйозних наслідків (Романова Д., 2017).

Сучасне технічне забезпечення управління включає повну автоматизацію обробки інформації, інтеграцію обчислювальної техніки і засобів зв'язку, використання персональної техніки на робочих місцях, а також вдосконалення методів передачі та обробки даних через діалогові та мережеві системи.

Ефективне технічне забезпечення разом із сучасними інформаційними технологіями відіграє ключову роль у управлінському процесі підприємств, зв'язуючи внутрішні підсистеми та індивідуальні бізнес-процеси, сприяючи швидкій реалізації всіх етапів управління.

Системи автоматизованої обробки інформації зазвичай не охоплюють автоматизацію всіх процедур обробки даних, тому їх поділяють на системи з повною автоматизацією та системи з частковою автоматизацією технологічних процедур.

Використання обчислювальної техніки в організаціях може мати різні форми залежно від потреб та структури підприємства. Існують три основні організаційні форми: централізована, децентралізована та розподілена обробка даних. Кожна з них має свої особливості, переваги та недоліки, що впливають на

ефективність функціонування систем автоматизованої обробки інформації (рис. 1.5).

Рисунок 1.5 – Основні організаційні форми використання обчислювальної техніки (Добролюбова М.В.,2021)

Із рис. 1.5 видно, що сучасні інформаційні системи можна класифікувати за ступенем централізації та розподілу обробки даних. Централізовані системи автоматизованої обробки інформації концентрують основні обчислювальні потужності та програмне забезпечення в єдиному обчислювальному центрі. Така архітектура забезпечує високий рівень контролю над процесами обробки даних, уніфікацію та стандартизацію інформації, а також дозволяє оптимізувати витрати на підтримку та оновлення технічної інфраструктури.

Децентралізовані системи, навпаки, надають структурним підрозділам організації більшу автономію у керуванні власними даними та процесами. Це підвищує оперативність та гнучкість підрозділів у адаптації систем до

специфічних потреб і ефективного вирішенні завдань. Однак така форма організації може ускладнити стандартизацію даних та взаємодію між різними підрозділами.

Системи розподіленої обробки даних поєднують переваги централізованих та децентралізованих підходів. Вони можуть бути реалізовані як однорівневі або дворівневі архітектури. Однорівневі системи передбачають децентралізоване використання обчислювальної техніки у функціональних підсистемах, об'єднаних у локальну мережу. Дворівневі системи включають додатковий рівень серверів, які забезпечують централізовану обробку даних та координацію між підсистемами.

Впровадження інформаційних систем та електронних засобів комунікації в організації сприяє підвищенню продуктивності праці завдяки зменшенню витрат часу на виконання рутинних операцій. Електронний обмін службовою інформацією, використання електронної пошти, спільна робота з мережевими додатками, такими як системи управління базами даних та електронні таблиці, дозволяють співробітникам ефективно співпрацювати, прискорювати та раціоналізувати ведення справ, не залишаючи своїх робочих місць.

РОЗДІЛ 2. ДОСЛІДЖЕННЯ СУЧАСНОГО СТАНУ ТА ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ ТЕХНІЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОЦЕСУ УПРАВЛІННЯ У ФОП САДОВИЙ В.С.

2.1. Дослідження управлінської діяльності ФОП Садовий В.С як соціально-економічної системи

Владислав Сергійович Садовий є громадянином України, який активно займається підприємницькою діяльністю. Станом на сьогодні, він зареєстрований як фізична особа-підприємець (ФОП) і продовжує свою діяльність без процесу припинення. Його основна сфера діяльності – роздрібна торгівля з лотків і на ринках харчовими продуктами, напоями та тютюновими виробами. Фізична особа-підприємець Садовий Владислав Сергійович зареєстрований з 1-го лютого 2022 року. Офіційним місцем реєстрації ФОП є Роменський район, смт Терни. Згідно класифікатора видів економічної діяльності (КВЕД) ФОП Садовий В.С. має основний вид діяльності – 47.81 Роздрібна торгівля з лотків і на ринках харчовими продуктами, напоями та тютюновими виробами. ФОП зареєстрований як платник єдиного податку з 1 березня 2022 року та використовує спрощену систему оподаткування.

У свою чергу, спрощена система оподаткування ФОП першої групи сплачують лише єдиний податок, що значно спрощує ведення податкового обліку та звітності. ФОП першої групи звільнені від обов'язку ведення бухгалтерського обліку, що спрощує облікові процедури. Також, діяльність ФОП Садовий В.С. обмежена граничним розміром річного доходу. Вибір спрощеної системи оподаткування для ФОП Садового має важливі переваги (1-ша група ФОП, 2023). По-перше, ставка податку у розмірі 10% дозволяє ефективно керувати фінансами та знижує податкове навантаження. По-друге, спрощена система оподаткування значно спрощує адміністративні процедури, що особливо важливо для малих підприємців, які можуть зосередитися на розвитку свого бізнесу, а не на веденні складного бухгалтерського обліку.

Розглянемо фінансові результати ФОП Садовий В.С. за період 2022-2023рр. (табл. 2.1).

Таблиця 2.1 – Результати фінансової діяльності ФОП Садовий В.С. за період 2022-2023 рр.

Стаття	Роки		Відхилення	
	2022 р.	2023 р.	+/-	%
Дохід (виручка) від реалізації продукції, тис грн	245,3	677,8	+432,5	+176,3%
Податок на додану вартість, тис грн	123,3	135,8	+12,5	+10%
Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції, тис грн	122,0	542,0	+420	+344%
Собівартість реалізованої продукції, тис грн	54,5	102,3	47,8	+87,7%
Валовий прибуток, тис грн	67,5	439,7	+372,2	+551,4%
Інші операційні доходи, тис грн	7,9	15,1	7,2	91,1
Чистий прибуток, тис грн	75,8	454,8	+379	+500%

Із табл. 2.1 видно, що у 2023 р. в порівнянні з 2022 роком ФОП Садовий В.С. збільшив суму доходу від реалізації продукції на 176,3 % (432,5 тис. грн.), що вплинуло на збільшення чистого доходу на 344 % (420 тис. грн.). Собівартість продукції в 2023 році збільшилася на 87,7% (47,8 тис грн.). У 2023 році ФОП Садовий В.С. збільшив чистий прибуток на 500% (379 тис грн.). Варто зазначити, що початок підприємницької діяльності ФОП Садовий В.С. припав на загострення повномасштабного вторгнення. Саме тому можна спостерігати низькі результати діяльності за період 2022 року.

Показник рентабельності підприємства є одним з ключових показників ефективності його діяльності та прибутковості. Він відображає, наскільки ефективно підприємство використовує наявні ресурси для генерування прибутку. Розглянемо показник рентабельності ФОП Садовий В.С. (табл. 2.2).

Таблиця 2.2 – Показники рентабельності у ФОП Садовий., тис. грн

Показник	2022 р.	2023 р.	Відхилення	
			+/-	%
Витрати на збут, тис грн	81,9	103,4	+21,5	26,3
Чистий прибуток, тис грн	75,8,	454,8	+379	+500%
Собівартість реалізованої продукції, тис грн	54,5	102,3	+47,8	+87,7%
Коефіцієнт рентабельності виробничої діяльності	1,4	4,45	+4,0,5	+289,3

Отже, у 2023 році порівняно з 2022 роком витрати на збут зросли на 21,5 тис. грн. (+26,3%), чистий прибуток зріс на 379,0 тис. грн. (+500,0%), собівартість реалізованої продукції збільшилась на 47,8 тис. грн. (+87,7%), а рентабельність виробничої діяльності зросла на 4,05 і становила 444,7%.

Чим вищий показник рентабельності, тим ефективнішою є діяльність підприємства і тим більше воно отримує прибутку з кожної гривні доходу від реалізації.

Показник рентабельності використовується для:

1. Оцінки ефективності використання ресурсів підприємства.
2. Порівняння прибутковості різних підприємств однієї галузі.
3. Аналізу динаміки прибутковості окремого підприємства в різні періоди.
4. Прийняття управлінських рішень щодо оптимізації витрат та підвищення прибутковості (Галецький Д.Ю., 2019).

Таким чином, показник рентабельності є важливим індикатором фінансового здоров'я та конкурентоспроможності підприємства на ринку, високі показники рентабельності ФОП Садовий В.С. у 2023 році свідчать про нормалізацію підприємницької діяльності. Тобто, діяльність ФОП Садовий В.С є прибутковою. Таку тенденцію можна вважати позитивною, за виключенням зростання собівартості.

Реєстраційні документи фізичної особи-підприємця В. С. Садового зберігаються в Роменській районній державній адміністрації Сумської області.

Це забезпечує відкритий доступ до його реєстраційних даних для органів державного нагляду та інших зацікавлених сторін.

Підприємницька діяльність Садового у формі фізичної особи-підприємця відіграє важливу роль для економіки регіону. Його малий бізнес, зокрема роздрібна торгівля, постачає місцевому населенню необхідні товари та послуги, створює робочі місця та сприяє розвитку локальної економіки. Діяльність Садового В.С. також підтримує економічну активність у смт Терни, покращуючи тим самим якість життя місцевих мешканців.

У свою чергу, стратегічним орієнтиром для підприємницької діяльності ФОП Садовий В.С. є розширення діяльності. Проте розширення принесе додаткові витрати, що в майбутньому збільшить дохід. Саме тому постає нагальна потреба у дослідженні та удосконаленні технічного забезпечення процесу управління.

У своїй діяльності ФОП першої групи Садовий В.С. у штаті не має найнятого персоналу. У свою чергу, ФОП Садовий В.С. користується аутсорсинговими послугами з наймання необхідних працівників. Тому комунікації відбуваються по-іншому, виходячи з структури підпорядкованості (рис. 2.1).

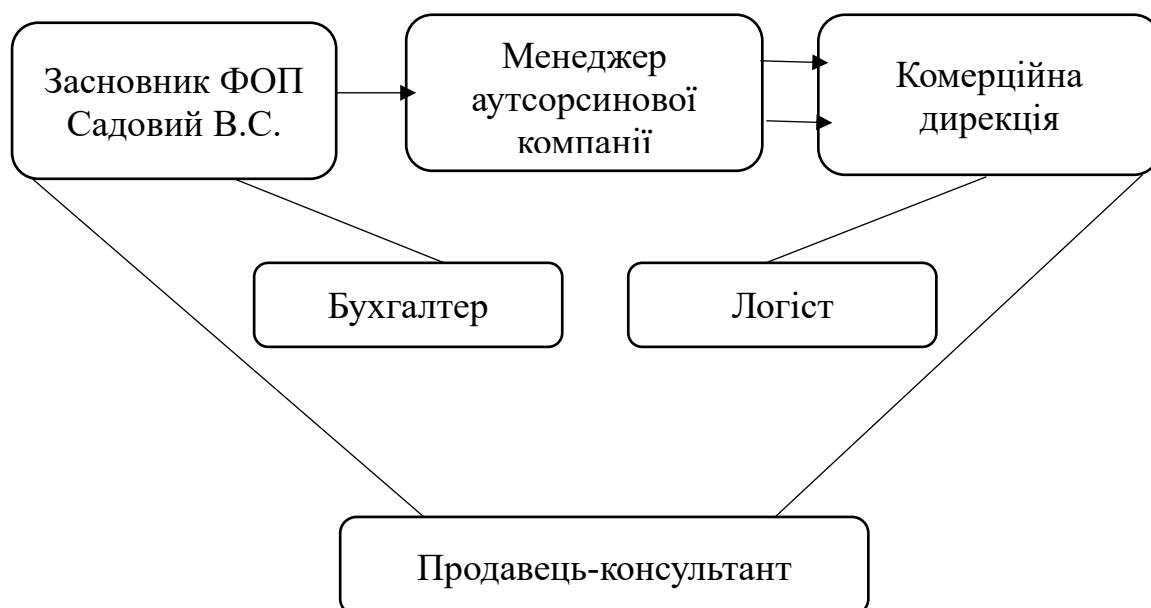

Рисунок 2.1 – Організаційна структура ФОП Садовий В.С.

У свою чергу, основними конкурентами ФОП Садовий В.С. є малі підприємці, які займаються продажем свіжих овочів.

Сильні та слабкі сторони ФОП Садовий В.С. нами репрезентовано в табл. 2.3.

Таблиця 2.3 – SWOT-аналіз діяльності ФОП Садовий В.С.

Сильні сторони	Слабкі сторони
<ul style="list-style-type: none"> – низькі податки: ФОП першої групи має найнижчу ставку єдиного податку, що дозволяє знизити витрати на ведення бізнесу; – простота ведення обліку: облік і звітність для ФОП першої групи є відносно простими; – гнучкість: можливість швидко адаптуватися до змін ринку та вимог клієнтів; – мінімальні вимоги до звітності: ФОП першої групи подає річну декларацію, що спрощує процес звітності; – відсутність обов'язкової реєстрації касового апарата: ФОП першої групи не зобов'язані використовувати касові апарати, що зменшує витрати. 	<ul style="list-style-type: none"> – обмеження по доходах: обмеження річного доходу для ФОП першої групи, що може стримувати ріст бізнесу; – обмежений вид діяльності: лише певні види діяльності дозволені для ФОП першої групи, що обмежує можливості для розширення бізнесу; – низька кредитоспроможність: банки можуть обмежено видавати кредити ФОП першої групи через низькі доходи; – відсутність юридичної особи: як фізична особа, підприємець має особисту відповідальність за зобов'язаннями бізнесу; – складнощі з наймом працівників: обмежені можливості щодо найму працівників у рамках першої групи.

Продовження табл. 2.3

Можливості	Загрози
<ul style="list-style-type: none"> – розширення ринку: використання інтернет-торгівлі та соціальних мереж для розширення клієнтської бази; – партнерство та колаборації: співпраця з іншими підприємцями або компаніями для спільного розвитку та розширення бізнесу; – участь у державних програмах: використання державних програм підтримки малого бізнесу; – інновації та розвиток нових продуктів: впровадження нових технологій та інновацій для покращення товарів чи послуг; – освіта та тренінги: інвестування у власний розвиток через курси, тренінги та семінари для покращення навичок ведення бізнесу. 	<ul style="list-style-type: none"> – зміни у законодавстві: регулярні зміни податкового законодавства можуть створювати невизначеність та ризики для бізнесу; – конкуренція: високий рівень конкуренції серед малих підприємців може вплинути на прибутковість; – економічна нестабільність: економічні кризи та інфляція можуть негативно вплинути на купівельну спроможність клієнтів; – вимоги до якості та сертифікації: підвищення стандартів якості та вимог до сертифікації товарів/послуг може збільшити витрати; – соціально-політична нестабільність: вплив політичних та соціальних подій на бізнес-середовище.

Варто сказати, що завдяки гнучкості та низьким податкам, ФОП першої групи має можливість активно розширювати свій ринок за рахунок інтернет-торгівлі та використання соціальних мереж. Це дозволить залучити нових клієнтів і збільшити обсяги продажів. Інвестування у впровадження нових технологій та інноваційних рішень може підвищити ефективність бізнесу, поліпшити якість товарів чи послуг і залучити нових клієнтів. Наприклад, автоматизація процесів, використання онлайн-платформ для продажу та маркетингу, впровадження нових методів виробництва.

2.2.Визначення рівня ефективності технічного забезпечення процесу управління у ФОП Садовий В.С

Для визначення рівня ефективності технічного забезпечення процесу управління у ФОП Садовий В.С. слід проаналізувати кілька ключових аспектів. Ці аспекти включають використання технічних засобів, їх відповідність сучасним стандартам, а також їх вплив на продуктивність та зручність бізнес-процесів.

При аналізі системи технічного забезпечення управління на прикладі ФОП Садовий В.С., основними джерелами інформації для підприємця є: регулярні зустрічі з працівниками аутсорсингової компанії, з якими співпрацює ФОП Садовий В.С., комунікація з бізнес-партнерами та клієнтами, телефонні розмови з колегами, партнерами і клієнтами, а також дані з мас-медіа.

На всіх рівнях ФОП застосовуються різноманітні технічні засоби: від основного канцелярського приладдя до оргтехніки та персональних комп'ютерів. Важливо зазначити, що рівень сучасності та частота оновлення технічних засобів не відповідають світовим стандартам, і підприємець не готовий вкладати значні кошти в комп'ютеризацію. Основна частина витрат на комп'ютерну техніку стосується витрат на картриджі для принтерів та ксероксів. Бухгалтерія ведеться на комп'ютерах, використовується спеціалізоване програмне забезпечення та особистий кабінет підприємця. Головне завдання техніки у ФОП Садовий В.С. полягає у наборі та друкуванні виробничих актів та накладних. У випадку виникнення несправностей викликається програміст з компанії, де була придбана техніка, що призводить до додаткових витрат. Забезпечення ФОП Садовий В.С. традиційним обладнанням, таким як електронні друкарські машинки і телефони (включаючи стільникові), є важливим для покращення комунікації з партнерами та клієнтами.

На жаль, рівень технічного забезпечення у ФОП Садовий В.С. не відповідає сучасним вимогам. Хоча основні інструменти забезпечені на належному рівні, у сфері сучасного оргтехнічного обладнання та персональних

комп'ютерів існує значний дефіцит. Під час підготовки квартальної звітності персональні комп'ютери використовуються для документообігу. Для копіювання та розповсюдження документів ФОП Садовий В.С. переважно використовує швидкісні ксерокси різних модифікацій та телефонні додатки, такі як Viber та Telegram. Використання персональних мобільних телефонів для зв'язку з потенційними клієнтами через Інтернет є зручним засобом комунікації та отримання необхідної інформації.

Аналіз поточного стану технічного забезпечення процесів управління у ФОП Садовий В.С. виявив наступне:

1. У практичній роботі компанії використовуються застарілі технічні засоби управління.
2. Відсутність обігових коштів ускладнює закупівлю сучасного програмного забезпечення для персональних комп'ютерів.

Ці причини, разом з впливом зовнішніх факторів і невикористаними можливостями, ускладнюють подальший розвиток ФОП Садовий В.С.

Покращення технічного забезпечення для ФОП може суттєво підвищити ефективність та конкурентоспроможність бізнесу (рис. 2.2).

Рисунок 2.2 – Ключові вимоги до покращення технічного забезпечення у ФОП Садовий В.С. Джерело: сформовано автором

Варто зазначити, для того щоб підвищити конкурентоспроможність ФОП необхідно:

1. Оновлення комп'ютерного обладнання та програмного забезпечення: використання сучасних комп'ютерів, ноутбуків або планшетів, а також оновлення операційних систем та офісних програм може значно підвищити продуктивність праці та спростити виконання повсякденних завдань.

2. Впровадження спеціалізованого програмного забезпечення: залежно від сфери діяльності ФОП, може бути корисним впровадження спеціалізованих програм для бухгалтерського обліку, управління складськими запасами, клієнтськими базами даних тощо.

3. Автоматизація бізнес-процесів: використання відповідного програмного забезпечення та обладнання може дозволити автоматизувати певні бізнес-процеси, такі як облік товарів, формування замовлень, створення рахунків-фактур тощо.

4. Покращення комунікацій та співпраці: впровадження інструментів для відеоконференцій, спільної роботи над документами та обміну файлами може покращити комунікацію з клієнтами, партнерами та співробітниками.

5. Створення веб-присутності: розробка веб-сайту або інтернет-магазину може допомогти розширити клієнтську базу та збільшити продажі за рахунок онлайн-присутності.

6. Забезпечення безпеки даних: інвестування в надійні системи резервного копіювання даних, антивірусне програмне забезпечення та заходи кібербезпеки може захистити бізнес від втрати важливої інформації та кіберзагроз (Чупріна М.О. та ін., 2017).

Незважаючи на початкові інвестиції, покращення технічного забезпечення може принести значні переваги для ФОП у довгостроковій перспективі, підвищуючи ефективність, зручність та конкурентоспроможність бізнесу.

РОЗДІЛ 3. НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ ТЕХНІЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОЦЕСУ УПРАВЛІННЯ У ФОП САДОВИЙ В.С.

3.1. Обґрунтування прогресивних методів технічного забезпечення процесу управління у ФОП Садовий В.С

Основні проблеми в діяльності ФОП Садовий В.С. пов'язані з недостатністю функціональних можливостей сучасних технічних засобів. Використання автоматизованих систем усуває «вузькі місця» та дозволяє підвищити конкурентоспроможність. Для досягнення цілей ФОП Садовий В.С. у напрямку комплексної механізації та автоматизації технологічних процесів і розвитку комп'ютерних засобів управління, необхідно створити алгоритм оновлення технічної бази (рис. 3.1).

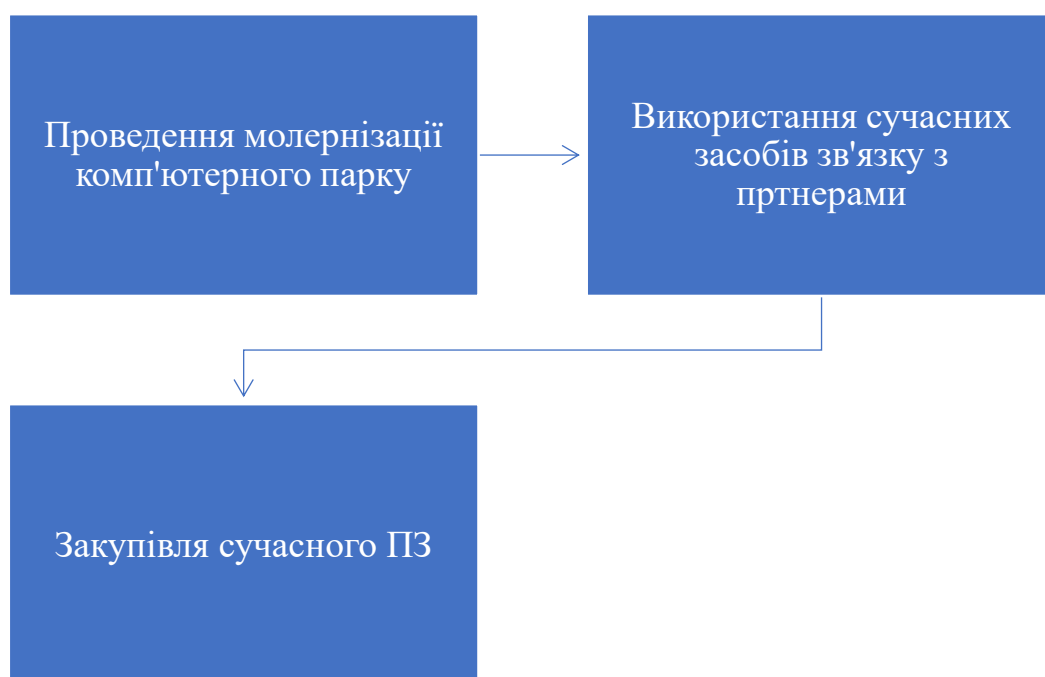

Рисунок 3.1 – Заходи удосконалення технічної бази ФОП Садовий В.С.

Джерело: сформовано автором

Для підвищення ефективності роботи підприємства доцільно здійснити низку заходів з модернізації комп'ютерної інфраструктури та впровадження сучасних інформаційних технологій. По-перше, необхідно оновити парк

комп'ютерної техніки, принаймні частково. Після модернізації комп'ютерів слід підключити високошвидкісний інтернет від більш вигідного провайдера, наприклад, "Київстар" чи "Радіосистеми". Це дасть змогу використовувати інформаційні ресурси з усього світу та налагодити ефективний зв'язок з іншими організаціями за допомогою електронної пошти.

Наступним кроком має стати активне використання електронної пошти для комунікації з партнерами, клієнтами та постачальниками. Для цього можна використовувати поштову програму Microsoft Outlook, яка входить до складу операційної системи Windows 10. Це дозволить оперативно укладати угоди з віддаленими партнерами в режимі реального часу та обмінюватися повідомленнями по всій країні та світу. Крім того, рекомендується придбати сучасне програмне забезпечення для ведення господарської діяльності підприємства. Такі рішення допоможуть автоматизувати комерційні процеси, підтримувати онлайн-торгівлю та розширити ринки збуту продукції чи послуг.

Розглянемо внутрішні напрями підвищення ефективності діяльності ФОП Садовий В.С. (рис.3.2).

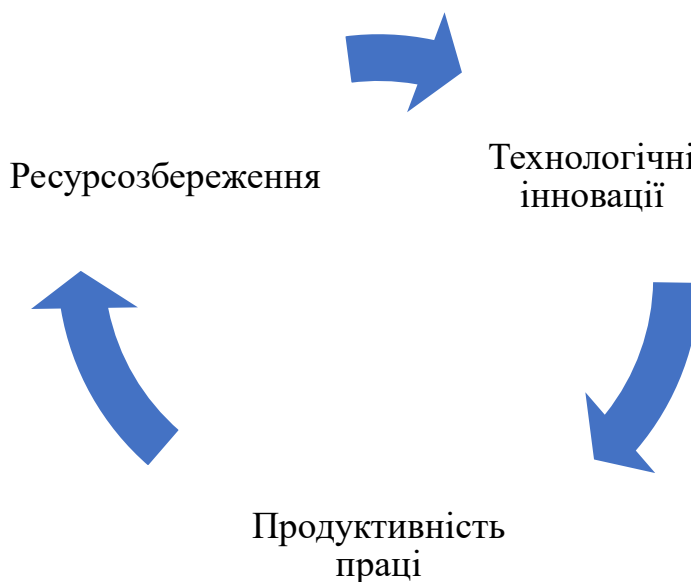

Рисунок 3.2 – Внутрішні напрями підвищення ефективності технічного забезпечення ФОП Садовий В.С. Джерело: сформовано автором

Технологічні інновації, такі як автоматизація та сучасні інформаційні технології, відіграють вирішальну роль у підвищенні ефективності виробництва та реалізації продукції. Впровадження новітніх відкриттів чи концепцій може призвести до значних змін у технологічному рівні обладнання, методах організації праці та вимогах до кваліфікації працівників. Високий рівень інновацій у виробничій діяльності підвищує конкурентоспроможність підприємства.

Устаткування є ключовим фактором підвищення операційної ефективності. Продуктивність обладнання залежить не лише від його технічного рівня, але й від належної організації ремонтно-технічного обслуговування, оптимальних термінів експлуатації, режимів роботи та завантаження. (Тичковська А.Я., 2021).

Ефективність також зростає за рахунок ресурсозбереження, зниження матеріаломісткості та енергоємності продукції, а також раціонального управління запасами матеріальних ресурсів та джерелами постачання.

Розглянемо зовнішні напрями підвищення ефективності діяльності ФОП Садовий В.С. (рис. 3.3).

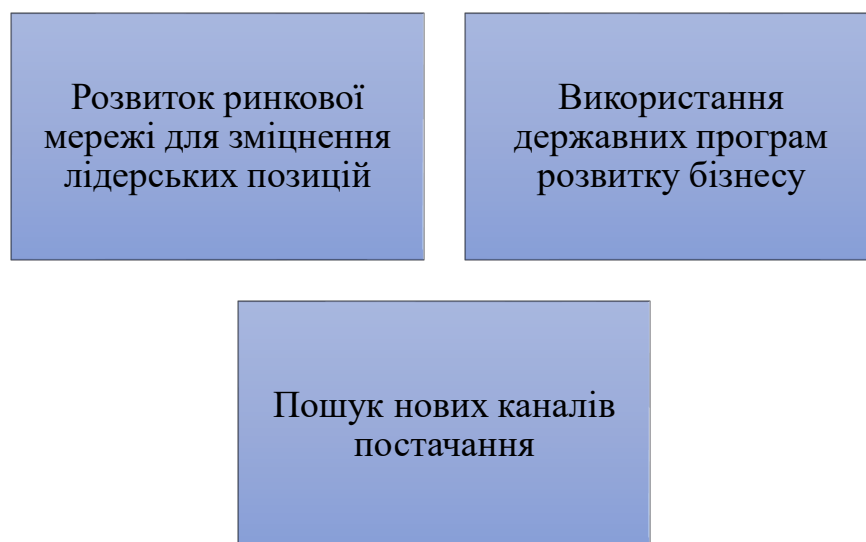

Рисунок 3.3 – Зовнішні напрями підвищення ефективності діяльності ФОП Садовий В.С. Джерело: сформовано автором

Зовнішні напрямки підвищення ефективності діяльності включають:

1. Розвиток ринкової мережі для зміцнення лідерських позицій:

– провести ретельне дослідження ринку для визначення найбільш перспективних регіонів та сегментів споживачів для розширення присутності ФОП Садовий В.С.

– розробити ефективну маркетингову стратегію, включаючи рекламні кампанії, просування в соціальних мережах, участь у виставках та заходах для підвищення впізнаваності бренду.

– оптимізувати систему дистрибуції та логістики для забезпечення ефективної доставки продукції у всіх регіонах присутності.

– постійно вдосконалювати якість продукції та рівень обслуговування клієнтів для зміцнення лідерських позицій на ринку.

2. Використання державних програм розвитку бізнесу:

– регулярно відстежувати оголошення про діючі державні програми підтримки малого бізнесу на місцевому та регіональному рівнях.

– ретельно вивчати вимоги та умови участі в таких програмах для подання відповідних заявок та отримання фінансування, консультацій або інших видів підтримки.

– розглянути можливість отримання пільгових кредитів або грантів на започаткування нових проєктів, модернізацію виробництва або розширення діяльності.

– взяти участь у навчальних програмах, семінарах та тренінгах для підприємців, які пропонуються державними установами для підвищення кваліфікації та отримання нових знань.

– налагодити співпрацю з державними органами для сприяння промоції та збуту продукції, участі у виставкових заходах тощо.

3. Пошук нових каналів постачання:

– провести ретельний аналіз ринку постачальників для виявлення більш вигідних пропозицій за ціною, якістю та умовами поставок для ФОП Садовий В.С.

- розглянути можливість налагодження прямих контактів з виробниками овочів для скорочення ланцюжка постачання та зниження витрат.
- вивчити доцільність імпорту певних видів сировини або матеріалів з інших країн, якщо це може забезпечити більш вигідні ціни або поліпшити якість продукції.
- впровадити сучасні системи управління ланцюгами поставок для оптимізації логістики, мінімізації запасів та своєчасного забезпечення виробництва необхідними ресурсами.
- диверсифікувати постачальників для зниження ризиків перебоїв у поставках та підвищення стійкості виробничого процесу.

Реалізація цих напрямків дозволить ФОП Садовий В.С. розширити свою присутність на ринку, скористатися державною підтримкою для розвитку бізнесу та оптимізувати витрати на постачання, що в кінцевому підсумку сприятиме підвищенню ефективності діяльності.

3.2. Удосконалення технічної бази та формування сучасної автоматизованої системи управління у ФОП Садовий В.С.

У сучасних умовах жорсткої конкуренції ФОП Садовий В.С., як і інші підприємства галузі, не може повноцінно розвиватися та ефективно просуватися на ринок без впровадження сучасних автоматизованих інформаційних технологій.

Розглянемо можливості застосування сучасних інформаційних технологій управління на підприємстві. Діяльність ФОП Садовий В.С. вже зараз вимагає проведення комплексної автоматизації.

Технічна інфраструктура ФОП Садовий В.С. має включати сучасні апаратні та програмні компоненти для забезпечення ефективної автоматизації бізнес-процесів. Рекомендується використовувати комп'ютерні системи на базі процесорів Intel Celeron або Pentium, оснащені лазерними принтерами, сканерами, модемами та дворівневими керованими комутаторами (SWITCH). Крім того, необхідно забезпечити наявність касових терміналів, інтегрованих з єдиною базою даних, а також можливість підключення фіскальних реєстраторів, та сканерів штрих-кодів.

Для успішної імплементації елементів електронної комерції необхідно забезпечити наявність відповідного програмного забезпечення, яке дозволить здійснювати процеси купівлі-продажу товарів в середовищі Інтернет. Рекомендується керівництву ФОП Садовий В.С. визначити декілька рівнів електронної комерції, які відповідатимуть етапам впровадження віртуального бізнесу на підприємстві. Це дозволить поетапно інтегрувати елементи електронної комерції та забезпечить контрольоване та ефективне впровадження нових технологій ведення бізнесу в цифровому середовищі (рис.3.4).

Рисунок 3.4 – Шляхи удосконалення технічної бази ФОП Садовий В.С

Джерело: сформовано автором

На початковому етапі впровадження електронної комерції рекомендується створити електронну візитну картку ФОП Садовий В.С. у вигляді веб-сторінок, що міститимуть основну інформацію: назву ФОП, форму власності, фізичну та електронну адреси, асортимент продукції з прайс-листами і цінами, контактні дані. Такий веб-ресурс буде виконувати ознайомлювальну функцію для потенційних клієнтів, формуючи перше враження та представляючи діяльність компанії в інтернет-середовищі. Метою створення електронної візитівки є забезпечення віртуального представництва підприємства та встановлення зв'язку між онлайн-присутністю та реальною діяльністю організації.

Наступним кроком стане розробка більш змістовних і презентаційних матеріалів, таких як мультимедійні презентації в форматі MS PowerPoint, відеоролики, рекламні матеріали, а також створення повноцінного корпоративного веб-сайту або сторінки в соціальних мережах. Веб-сайт виконуватиме дві ключові функції: по-перше, він слугуватиме інформаційним представництвом підприємства в глобальній мережі Інтернет, надаючи актуальну та детальну інформацію про компанію, її продукцію та послуги; по-друге, веб-ресурс стане потужним інструментом маркетингової діяльності, дозволяючи створювати та підтримувати позитивний імідж ФОП Садовий В.С, підвищувати

обізнаність споживачів, рекламувати товари, отримувати зворотний зв'язок від клієнтів.

Для ефективного залучення цільової аудиторії веб-сайт має бути розроблений із використанням мови гіпертекстової розмітки HTML, забезпечуючи зручну навігацію, користувацький дизайн та досвід. Рекомендується проведення рекламної кампанії в популярних пошукових системах, таких як Google, за допомогою контекстної реклами з використанням ключових слів, пов'язаних з діяльністю підприємства. Така реклама працюватиме на основі оплати за перегляди (кліки), що дозволить ефективно просувати веб-ресурс та залучати потенційних клієнтів.

На третьому, більш просунутому рівні впровадження електронної комерції передбачається інтеграція онлайн-компонентів з системами автоматизації внутрішніх бізнес-процесів ФОП Садовий В.С. Це дозволить створити комплексну інтегровану систему електронної комерції, яка об'єднає всі елементи і компоненти для забезпечення безперервного інтерактивного електронного бізнесу через Інтернет та інші комп'ютерні мережі. Важливим аспектом на цьому етапі є можливість здійснення електронних розрахунків за товари та послуги. Оскільки підприємство ФОП Садовий В.С. співпрацює з «Приватбанком», доцільно розглянути інтеграцію з системою інтернет-банкінгу «Приват24». Це дозволить здійснювати безпечні електронні операції, такі як підготовка та відправлення платежів у національній валюті, формування та збереження виписок за рахунками в форматі MS Excel. Така система забезпечить можливість проведення безпечних розрахунків як в межах країни, так і за кордоном, сприяючи ефективнішому веденню господарської діяльності.

Починаючи з другого етапу, основна діяльність підприємства буде зосереджена на електронній комерції типу B2B (бізнес для бізнесу), тобто на реалізації продукції іншим підприємствам через інтернет-канали. Це дозволить розширити ринок збуту та налагодити партнерські зв'язки з іншими компаніями в онлайн-середовищі.

Впровадження електронної системи закупівель дозволить ФОП Садовий В.С. значно оптимізувати цей процес. По-перше, це зекономить час співробітників, задіяних у закупівельних операціях, оскільки багато етапів буде автоматизовано. По-друге, зменшиться трудомісткість самого процесу закупівлі товарів через використання електронних інструментів. Крім того, електронна система забезпечить оперативний зв'язок з постачальниками в режимі реального часу, що дозволить швидко реагувати на зміни та уникати затримок.

Управління віртуальними торговельно-технологічними процесами продажу палива та інших нафтопродуктів має базуватися на автоматизації численних операцій. Це включає планування обсягів та структури реалізації, оперативне інформування клієнтів про товари, торговельний процес та матеріально-технічне забезпечення. Автоматизація допоможе оптимізувати ці процеси та підвищити їх ефективність. Процес вибору найкращого способу доставки товару споживачеві також варто автоматизувати. Це дозволить мінімізувати витрати на транспортну логістику та передавання інформаційних продуктів через електронні мережі, принісши додаткові вигоди для клієнтів.

На початковому етапі впровадження електронної комерції у ФОП Садовий В.С. рекомендується орендувати готову веб-вітрину. Згодом, після накопичення досвіду, доцільно розробити власну веб-вітрину. На другому рівні оптимальним буде придбання готової системи або програмних продуктів для її конфігурування під потреби підприємства. На третьому, більш просунутому рівні, необхідно замовляти індивідуальну систему електронної комерції у зовнішнього розробника. Успішна розробка стратегії розвитку, вибір управлінських рішень, їх організація, регулювання, контроль та підбиття підсумків у ФОП Садовий В.С. залежать від обсягу та змісту отриманої інформації, а також від створення нової інформації. Обсяг і зміст інформації визначаються організаційною структурою управління підприємством та взаємодією між структурними підрозділами чи підсистемами управління.

Таким чином, ефективна автоматизація бізнес-процесів у ФОП Садовий В.С. можлива лише за умови ретельної організації та планування, належного

фінансово-матеріального забезпечення та мотивації персоналу до впровадження змін.

3.3. Напрями удосконалення інформаційних систем як інструменту створення конкурентних переваг ФОП Садовий В.С.

Впровадження сучасних інформаційних систем має стати ключовим фактором ефективного управління ФОП Садовий В.С. Без них неможливо чітко визначити цілі компанії, проаналізувати проблемні ситуації, обґрунтовано виявити виклики, прийняти виважені рішення, донести їх до відповідальних осіб та забезпечити належний контроль виконання.

Успішне керівництво ФОП потребує доступу до достовірних та корисних даних. Тому доцільно визначити та описати основні компоненти інформаційної системи у ФОП Садовий В.С. (рис. 3.5).

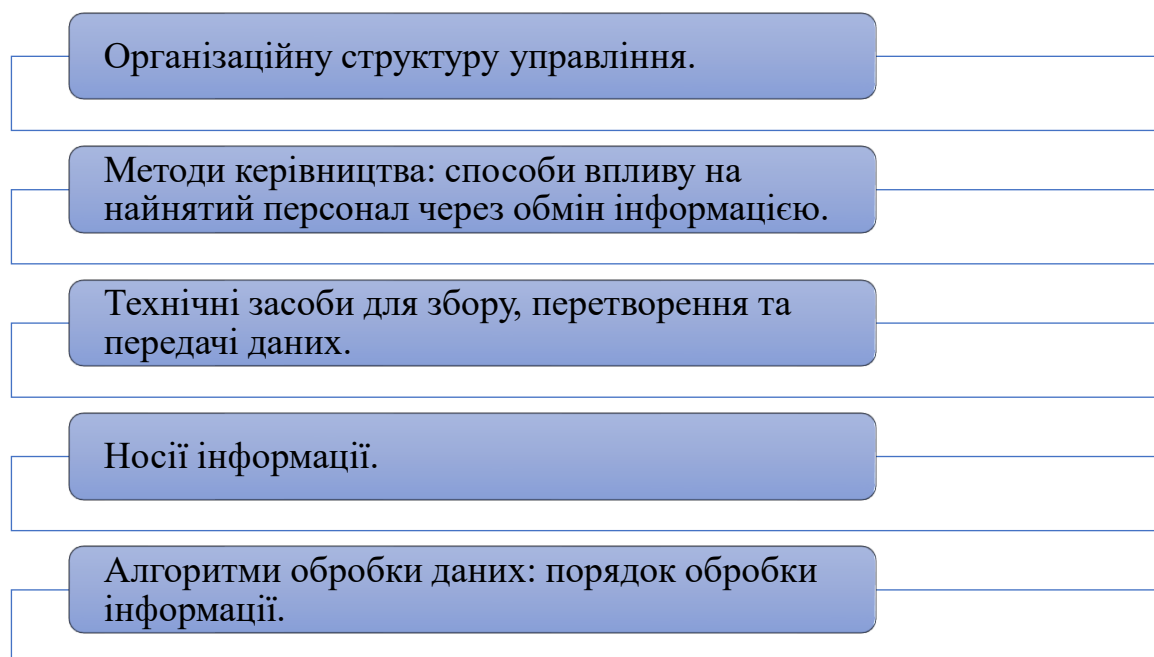

Рисунок 3.5 – Основні компоненти інформаційної системи ФОП Садовий В.С. Джерело: сформовано автором

Згідно думки Вороніна А.М. (2009) елементи інноваційної інформаційної системи повинні бути частково або повністю інтегровані в систему управління

підприємства, де «продукт» і результат функціонування цієї системи також стануть її важливими елементами

Рекомендуємо керівництву ФОП Садовий В.С. визначити основні завдання для нової інформаційної системи (табл. 3.1)

Таблиця 3.1 – Завдання інформаційної системи ФОП Садовий В.С.

Забезпечити скоординовану роботу виконавців на всіх рівнях управління зі збору та обробки фінансової звітності	Це дозволить підвищити якість і своєчасність надходження необхідної інформації.
Чітко визначити основні напрями системи збору, обробки та зберігання первинних даних	Слід розробити ефективні процеси та процедури для отримання вхідних даних з різних джерел.
Окреслити ключові напрями розвитку технологій обробки інформації у ФОП Садовий В.С.	Необхідно визначити перспективні рішення для аналізу та опрацювання даних відповідно до потреб бізнесу.
Запровадити можливість проведення багатоваріантних розрахунків для розробки програм планування, маркетингу, контролю, збору та обробки цифрових даних.	Це дозволить відстежувати різні сценарії та приймати обґрунтовані рішення.
Сформулювати чіткі вимоги до змісту та характеру інформації, яка має надходити до системи, в залежності від поставлених цілей та завдань	Це забезпечить отримання релевантних та корисних даних.

До основних функцій інформаційної системи ФОП Садовий В.С. належить:

1. Операційна функція - забезпечення збирання, опрацювання, трансмісії, акумулювання та репрезентації інформації, необхідної для

управлінського процесу, а також підтримка комунікації між керівною та підпорядкованою підсистемами суб'єкта господарювання.

2. Підтримка прийняття управлінських рішень - трансформація оброблених та систематизованих даних у формат, придатний для прийняття рішень директором чи колегіальним керівним органом підприємства.

3. Експертна функція - на основі об'єктивної та релевантної інформації експерти мають приймати рішення щодо вирішення критичних ситуацій на підприємстві.

4. Моніторингова функція - інформаційний базис для безперервного аналізу результатів господарсько-фінансової діяльності ФОП Садовий В.С. з урахуванням внутрішніх і зовнішніх чинників для попередження кризових станів.

5. Комунікаційна функція - дисемінація систематизованої та точної інформації не лише до всіх структурних підрозділів підприємства, але й до організацій та суб'єктів господарювання, з якими ФОП Садовий В.С. має ділові відносини.

З огляду на недостатнє технічне та інформаційне забезпечення ФОП Садовий В.С., пропонується імплементувати інформаційну систему робочого офісу - "TeamViewer", яка є однією з провідних автоматизованих інформаційних систем управління на сучасних перспективних підприємствах. Вона підтримує різні операційні системи: Windows, macOS, Linux та має безкоштовну і платну версії.

На нашу думку, програмний продукт "TeamViewer" уможливить здійснення грошового обліку прийому-відпуску товарів зі складу, обліку виданого та отриманого товару, реалізацію замовлень, договірних поставок, контролю комплектності та виробництва, надання та отримання послуг, а також акумулювання інформації про персонал, структуру підприємства, партнерів і контакти з ними.

Варто зауважити, що впровадження інформаційних систем як інструменту створення конкурентних переваг дозволить керівництву ФОП Садовий В.С.

уникнути формального підходу до вирішення актуальних питань і прийняти обґрунтовані управлінські рішення, що сприятимуть виведенню підприємства на новий рівень розвитку в майбутньому.

ВИСНОВКИ

В дипломній роботі узагальнено літературні джерела, проаналізовано методичні підходи та розроблено практичні рекомендації до оптимізації технічного забезпечення управлінських процесів на ФОП Садовий В.С.

Визначено сутність, значущість і роль технічних засобів в управлінні сучасним підприємством. Встановлено, що елементи технічного забезпечення становлять виробничий потенціал соціально-економічної системи, інтегруючись у її ключові складові. Технічні засоби в управлінні є комплексом технічних пристроїв, що використовуються різними категоріями персоналу для обробки інформації та прийняття обґрунтованих рішень.

Управління технічною підсистемою передбачає безпосередній вплив на керовані процеси із застосуванням новітніх технічних засобів і персоналу для ефективнішого виконання управлінських функцій. Проведено класифікацію технічного забезпечення управлінських процесів, ідентифіковано, що воно складається з комплексу технічних засобів, відповідної документації для їх налаштування й обслуговування, а також персоналу, що забезпечує їх функціонування.

Розглянуто підхід до формування ефективного технічного забезпечення управлінського процесу на підприємстві. Визначено, що комплекс технічних засобів має забезпечувати інформаційну, програмну та технічну сумісність із іншими засобами, адаптивність до умов функціонування підприємства та можливість розширення для підключення нових пристроїв. Потреба в технічних засобах визначається залежно від їх продуктивності та обсягу робіт. Запропоновано методикку визначення кількості технічних засобів на одиницю продукції.

Системи автоматизованої обробки інформації розглядаються залежно від організаційних форм використання обчислювальної техніки: централізованої, децентралізованої та розподіленої обробки даних. Централізовані системи організовуються з використанням технічної бази обчислювального центру. При

децентралізованому використанні обчислювальної техніки системи створюються як автономні. У розподілених системах реалізуються одно- та дворівневі системи обробки даних.

Проведено оцінку ефективності технічного забезпечення управлінського процесу у ФОП Садовий В.С та запропоновано напрями удосконалення технічної бази. Варто зауважити, що впровадження інформаційних систем дозволить керівництву ФОП Садовий В.С. уникнути формального підходу до вирішення актуальних питань і прийняти обґрунтовані управлінські рішення, що сприятимуть виведенню підприємства на новий рівень розвитку в майбутньому.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Болтянська Н. І. та Маніта І. Ю.(2020) Подашевська О. Проблеми і перспективи розвитку інформаційних технологій в сільському господарстві. 4(20), 175-185. Взято з <https://rep.bsatu.by/bitstream/doc/12797/1/problemi-perspektivi-rozvitku-nformac-jnih-tekhnolog-j-v-s-lskomu-gospodarstv.pdf>
2. Василів Б. В. (2008,) Інформаційні системи в менеджменті. НУВГП. Рівне. , 167.
3. Верескун М. В. та ін. (2015). Розвиток інформаційних технологій як фактор трансформації методології управління підприємствами. *Взято з* <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=4618>
4. Воронін А. М. та ін. (2009) Інформаційні системи прийняття рішень : навчальний посібник. Київ. НАУ Друк, 136
5. Георгіаді Н.Г. (2006) Інформаційні системи управління: сутність, види, функції, принципи побудови, 28-34.
6. Гусєва О. Ю. та Легомінова С. В. (2018) Діджиталізація – як інструмент удосконалення бізнес-процесів, їх оптимізація. Економіка. Менеджмент. Бізнес. 1(23), 33-39.
7. Данил'ян В. О. (2008) Інформаційне суспільство та перспективи його розвитку в Україні (соціальнофілософський аналіз): монографія. Харків. Право, 184.
8. Денисенко М. П. та Колосся І. В. (2010) Інформаційне забезпечення ефективного управління підприємством. *Економіка та держава.*(7), 19-25.
9. Добровольська Л. О. та Черевко О. О. (2014) Інформаційні системи в промисловості : навчальний посібник. Маріуполь. ПДТУ, 2014, 238.
10. Заяць В.М. (2009) Роль інформаційних технологій у формуванні стратегічного мислення менеджера, 6(96),280-288.
11. Бондар В. П. та ін.(2008) Інформаційні системи в менеджменті. Київ. Каравела, 536.

12. Тіфєєва В.О. (2016) Інформаційні технології та інновації в економіці, управлінні проектами і програмами. Харків. ХНУРЕ. 402
13. Васильєв О.Л. та Волохов В.А. (2011) Автоматизоване робоче місце менеджера. Харків, 24.
14. Клімушин П.С. та ін. (2011) Інформаційні системи та технології в економіці. Харків. ХарІ НАДУ «Магістр», 448.
15. Лазаренко Д. О. (2013) Системний підхід до створення інформаційної інфраструктури на підприємстві. (1), 7-9.
16. Новак В. О. та ін. (2007) Інформатизація як конкурентна перевага підприємства. (2), 36-40.
17. Новицький А. М. (2011) Феномен «інформаційного суспільства» як об'єкт наукового дослідження. (1), 25-29.
18. Пестова О. А. та Бензарь А. С. (2019) Інформація як фактор виробництва та інструмент інновацій в управлінні підприємством. Нобелівський вісник. 1(12), 95-102.
19. Пінчук Н. С. (2011) Інформаційні системи і технології в маркетингу. Київ. КНЕУ, 251.
20. 1-ша група ФОП 2023: вимоги, ліміти доходу, дозволені види діяльності (2023) Взято з <https://journal.ostapp.com.ua/uk/articles/post/1-grupa-fop-2023-vimogi-limiti-dohodu-dozvoleni-vidi-dialnosti>
21. Галецький Д.Ю. (2019) Рентабельність підприємства як основний показник прибутковості. Взято з <http://www.spilnota.net.ua/ua/article/id-3034/>
22. Погорєлов С. М. (2018) Особливості застосування інформаційних технологій в менеджменті та економіці. Вісник Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут» (економічні науки), 19(1295), 151-155.
23. Пурій Г. М. (2019) Інформаційні системи і технології в управлінні діяльністю підприємства. (6) *Взято з* <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=7127>

24. Добролюбова М.В.(2021) Обчислювальна техніка, основи алгоритмізації та програмування. Київ КПІ ім. Ігоря Сікорського,417.
25. Романова Д. (2017) Інформаційні технології в менеджменті та управлінні, 385.
26. Струтинська І. В. (2018) Інформаційні технології організації бізнесу – імператив інноваційного розвитку бізнес-структур, 55(2), 40-49.
27. Терещенко Л. О. та Сніжко О. С. (2011) Інформаційні технології в управлінні. Інвестиції: практика та досвід. (12),28-31.
28. Тичковська А. Я. та Островецький В. М. (2021) Інформаційні технології як управлінська категорія. Збірник тез доповідей науково-практичної конференції «Сучасні тренди інноваційного розвитку», 28 жовтня 2021 року. ІваноФранківськ : НАІР, 145-147.
29. Томашевський О.М. та ін. (2012) Інформаційні технології та моделювання бізнес-процесів. Київ. ЦУЛ, 296.
30. Куйбіда В. С. та ін. (2019) Цифрові компетенції як умова формування якості людського капіталу. Київ. НАДУ.
31. Шило С. Г. та ін. (2013) Інформаційні системи та технології : навчальний посібник. Харків. ХНЕУ, 220.
32. Янчев А. В. (2015) Електронний документообіг: методологія та організація. Харків. ХДУХТ, 286.
33. Янчук Т. В. (2014) Алгоритм впровадження інформаційних технологій в сучасний бізнес. Науковий вісник Херсонського державного університету. Економічні науки, 5 (3), 128-130.
34. Янчук Т. В. (2016) Значення механізму впровадження інформаційних технологій у господарській діяльності підприємств. Економіка і організація управління. 4 (24), 269–277.